

**Тернопільська обласна рада
Управління освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна
академія імені Тараса Шевченка**

Кафедра біології, екології та методик їх навчання

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ БІОЛОГІЇ ТА ОСНОВ ЗДОРОВ'Я

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Спеціальність 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)

Освітньо-професійна програма Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)

Кременець – 2021 р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Методика навчання біології та основ здоров'я» для здобувачів вищої освіти, які навчаються за спеціальністю 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини). Кременець. 2021. 47 с.

Розробник програми:

Бондаренко Т. Є., викладач кафедри біології, екології та методик їх навчання, кандидат педагогічних наук.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри біології, екології та методик їх навчання

Протокол № 1 від „31” серпня 2021 року

Завідувач кафедри:

Н. І. Цицюра

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Методика навчання біології та основ здоров'я» складена згідно з освітньо-професійною програмою підготовки фахівців за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини).

Освоєння здобувачами вищої освіти змісту освітнього компоненту Методика навчання біології та основ здоров'я сприяє їх ознайомленню з базовими поняттями методики навчання біології та основ здоров'я, вимогами до сучасного уроку, традиційними, активними та інтерактивними методами і технологіями подання інформації з біології та основ здоров'я, методикою вивчення окремих курсів та тем з біології та основ здоров'я, особливостями формування компетентностей учнів у природничих науках і технологіях, компетентності екологічної грамотності та здорового життя та інших компетентностей.

Вивчення освітнього компонента Методика навчання біології та основ здоров'я пов'язані із змістом дисциплін циклу професійної підготовки, таких як Ботаніка, Фізіологія рослин з основами мікробіології та вірусології, Сільське господарство з основами ґрунтознавства, Генетика з основами селекції, Зоологія, Еволюційне вчення, Екологія загальна, Основи здорового способу життя, Анатомія людини, Фізіологія людини, Екологія людини та соціоекологія, Гістологія з основами цитології, Біологія індивідуального розвитку, Біотехнологія та генна інженерія, Педагогіка, Психологія. Освітній компонент Методика навчання біології та основ здоров'я є базою для використання набутих компетентностей під час проходження навчально-педагогічної та виробничої практики здобувачами вищої освіти.

Ключові слова: мета навчання, закономірності навчання, принципи навчання, зміст освітнього процесу, матеріальна база для навчання біології та основ здоров'я, методи навчання, організація освітнього процесу з біології та основ здоров'я, принципи організації освітнього процесу, технології навчання, форми організації освітнього процесу з біології та основ здоров'я.

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 13	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 6	Спеціальність 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)	II-III	II-III
		Семестр	
Загальна кількість годин – 360	(Біологія та здоров'я людини)	IV -V	IV -VI
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3/6, самостійної роботи студента – 7	Освітній рівень: перший (бакалаврський) освітньо-професійна програма Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)	78 год.	22 год.
		Практичні	
		78 год.	20 год.
		Самостійна робота	
		94 год.	208 год.
		Індивідуальні завдання	
		110 год.: 20 год. – 2 ІНДЗ; 90 год. – курсова робота	110 год.: 20 год. – 2 ІНДЗ; 90 год. – курсова робота
		Вид контролю: Екзамен (IV, V – семестри)	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 40,0%:60,0%;

для заочної форми навчання – 11,7%: 88,3%.

3. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: оволодіння студентами науково-теоретичними і практичними досягненнями методики навчання біології та основ здоров'я, які сприяють формуванню готовності до пізнавальної взаємодії зі школярами у процесі навчання на основі суб'єкт-суб'єктних відносин та розвитку професійних якостей майбутнього вчителя.

Завдання:

- сприяння розумінню соціальної значущості педагогічної професії;
- визначення ролі шкільних курсів біології та основ здоров'я в освітній системі закладів загальної середньої освіти;
- забезпечення орієнтування здобувачами вищої освіти в основних методичних проблемах навчання біології та основ здоров'я;
 - забезпечення розуміння проблем і тенденцій розвитку біологічної та валеологічної освіти і шляхів їх вирішення;
 - розвиток поняття про форми і методи освітнього процесу з біології та основ здоров'я;
 - формування наукового творчого підходу до проектування, конструювання і організації педагогічної діяльності під час навчання біології та основ здоров'я;
- сприяння розумінню сучасних орієнтирів освіти на основі варіантності, інтегративності, гуманізації, екологізації, розвиваючого навчання;
- розвиток культури мислення.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент має

знати :

- загальні науково-теоретичні основи вивчення шкільного курсу біології та основ здоров'я;
- завдання і принципи організації шкільної біологічної освіти на сучасному етапі розвитку нової української школи;
- структуру та зміст чинних навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників з біології та основ здоров'я;
- шляхи реалізації завдань навчання і виховання особистості школяра в процесі навчальної, позаурочної та позакласної роботи з біології та основ здоров'я;
- специфіку використання матеріальної бази навчання біології та основ здоров'я.

вміти:

- орієнтуватись в сучасному освітньому просторі;
- аналізувати концепції навчальних програм і змісту різних підручників, навчальних посібників, робочих зошитів та інших матеріалів;
- користуватися Державним стандартом, програмами і навчально-методичними комплексом для цілепокладання, аналізу змісту уроків, складання річного, тематичного і поурочного планування;
- створювати особистісно-орієнтоване і розвивальне середовище життєдіяльності школяра;

- визначати зміст навчального матеріалу згідно цілей біологічної освіти;
- аргументовано підходити до проблеми вибору форм і методів навчання;
- проводити демонстраційний і лабораторний шкільний експеримент;
- використовувати інноваційні підходи, сучасні педагогічні технології в навчанні біології та основ здоров'я ;
- конструювати заняття різних типів і видів,
- здійснювати розробку тематичного і річного планування;
- добирати оптимальні засоби навчання;
- проводити методичний аналіз готових дидактичних матеріалів; адаптувати і використовувати їх у навчальному процесі;
- організовувати різноманітні види навчально-пізнавальної діяльності учнів на заняттях (колективну, групову та індивідуальну);
- здійснювати керівництво позаурочною та позакласною роботою з біології та основ здоров'я;
- створювати та раціонально використовувати навчально-матеріальну базу кабінету біології, основ здоров'я, куточка живої природи, навчально-дослідної земельної ділянки та доквілля;
- аналізувати, узагальнювати та впроваджувати в практику сучасні педагогічні інновації та досвід кращих педагогів.

Освітній компонент спрямований на формування таких програмних компетентностей:

Інтегральної:

Здатність розв'язувати складні задачі та проблеми в галузі освіти, що передбачає проведення досліджень і здійснення інновацій та характеризується комплексністю і невизначеністю умов та вимог

Загальних:

ЗК1. Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК2. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК5. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК8. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні, діяти на основі етичних правил та академічної доброчесності.

ЗК9. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК10. Здатність працювати в команді, використовуючи навички міжособистісної взаємодії.

ЗК12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахових компетентностей:

- ФК1. Здатність усвідомлювати соціальне значення педагогічної професії та дотримуватися принципів професійної етики вчителя біології та основ здоров'я.
- ФК2. Здатність проектувати і провадити освітній процес із врахуванням сучасного розвитку суспільства та особистісної характеристики учня.
- ФК3. Здатність оперувати категоріально-поняттєвим апаратом сучасної психології та педагогіки.
- ФК4. Здатність до критичного аналізу власної педагогічної діяльності, особистісного та професійного самовдосконалення, навчання і саморозвитку.
- ФК5. Здатність проявляти креативність у розробці навчально-методичних матеріалів та здійсненні педагогічних досліджень.
- ФК9. Здатність використовувати сучасні методи біологічних досліджень, інтерпретувати та використовувати їх результати в освітньому процесі.
- ФК10. Здатність демонструвати знання загальнометодологічного характеру, методики навчання біології та основ здоров'я у закладах загальної середньої освіти.
- ФК11. Здатність діагностувати і оцінювати рівень розвитку, досягнення й освітні потреби учнів.
- ФК12. Здатність формувати компетентнісний потенціал навчальних предметів «Біологія» та «Основи здоров'я».
- ФК13. Здатність керуватися у професійно-педагогічній діяльності міжнародними та вітчизняними нормативно-правовими документами.
- ФК14. Здатність трансформувати і впроваджувати прогресивний педагогічний досвід у власній професійній діяльності.
- ФК15. Здатність ефективно комунікувати, формувати сприятливий соціально-психологічний клімат у спільноті педагогічного колективу і класу, формувати команду, мотивувати інших до досягнення поставлених цілей.
- ФК16. Здатність формувати в учнів ціннісне ставлення до збереження здоров'я та навколишнього середовища як основи сталого розвитку.

Очікувані програмні результати навчання:

- РН1. Осмислювати соціальну значущість педагогічної професії, підвищувати особистісний і професійний розвиток, виявляти здатність до самоорганізації професійної діяльності, застосовувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних практичних задач.
- РН2. Вміти використовувати різноманітні ресурси для пошуку потрібної інформації, критично аналізувати й опрацьовувати інформацію з метою використання її у сфері професійної діяльності із дотриманням принципів академічної доброчесності.
- РН6. Знати загальну структуру педагогічної та освітньої діяльності; розуміти психологічні механізми та закономірності, які лежать в основі виховання

особистості, характеризувати психологічні особливості педагогічного спілкування та функціонування педагогічного колективу.

PH7. Уміти встановлювати комунікативний контакт із учнями із врахуванням їх індивідуальних особливостей та збереження належного рівня психічного здоров'я усіх учасників освітнього процесу.

PH11. Знати біологічні механізми здоров'я людини та методологічні засади формування здорового способу життя та культури здоров'я особистості, застосовувати набуті вміння і навички у професійній діяльності з метою профілактики захворювань.

PH13. Уміти організувати освітній процес, адаптуючи його до рівня підготовки учнів; застосовувати відповідні методи та технології навчання з урахуванням особистісних характеристик школярів.

PH14. Володіти методологією здійснення компетентнісного підходу в освітньому процесі, застосовуючи сучасні інноваційні методики навчання біології та основ здоров'я.

PH15. Вміти здійснювати об'єктивну діагностику навчальних досягнень, контроль й оцінювання результатів навчальної діяльності учнів.

PH16. Вміти організувати та забезпечувати діяльність учнів на уроках та в позаурочний час із дотриманням правил і рекомендацій щодо здоров'язбереження.

PH17. Уміти використовувати основні нормативні документи в галузі освіти для здійснення професійної діяльності.

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ПРЕДМЕТ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ БІОЛОГІЇ ТА ПРОБЛЕМИ КОНСТРУЮВАННЯ ЗМІСТУ ШКІЛЬНОЇ БІОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Тема 1. Методика навчання біології як галузь педагогічної науки

Об'єкт, предмет та завдання методики навчання біології. Структура методики навчання біології. Зв'язок методики навчання біології з іншими науками. Методика навчання біології у системі професійної підготовки бакалавра. Побудова та завдання вузівського курсу «Методика навчання біології».

Методи дослідження у методиці навчання біології їх класифікація. Етапи дослідження. Методика організації констатувального та формувального експериментів. Обробка результатів дослідження. Формування вибіркової сукупності. Використання методів математичної статистики.

Тема 2. Короткий нарис історії розвитку методики навчання біології.

Розвиток природознавчих методичних ідей в Україні. Роль братських шкіл у розвитку шкільної природничої освіти в Україні. Методичні ідеї В.Ф. Зуєва, А.М. Бекетова, В.В. Половцова, Б.Є. Райкова у становленні методики природознавства. Особливості шкільного природознавства у першій та другій половині ХХ століття. Реформування системи біологічної освіти в умовах незалежної держави. Диференціація, індивідуалізація, інформатизація навчання. Профілізація навчання. Створення підручників та навчально-методичних посібників для навчальних закладів різних типів.

Тема 3. Загальні закономірності та принципи навчання біології

Закономірності навчання біології: виховний і розвивальний характер навчання біології, зумовленість навчання суспільними потребами, залежність ефективності навчального процесу від умов його протікання.

Основні принципи навчання біології: науковості, доступності, наочності, зв'язку теорії з практикою, систематичності, системності, свідомості і активності у навчання, індивідуалізації та диференціації навчання.

Тема 4. Цілі та завдання шкільної біологічної освіти

Проблема цілей шкільної біологічної освіти у методиці навчання біології. *Стратегічна ціль шкільної біологічної освіти* – формування природничо-наукової картини світу та стратегії поведінки людини у природі. *Тактичні цілі шкільної біологічної освіти* – когнітивні, ціннісно-орієнтаційні, розвивальні. *Когнітивні цілі* – засвоєння учнями системи знань основ біологічних наук, формування загальнонавчальних та спеціальних умінь та навичок. *Ціннісно-орієнтаційні цілі* – формування емоційно-ціннісного ставлення до природи, людини і суспільства. Здійснення громадянського, гуманістичного, екологічного, естетичного, біоетичного, санітарно-гігієнічного, трудового, політехнічного і фізичного виховання у процесі вивчення біології.

Розвивальні цілі: розвиток розумових здібностей школярів, самостійності та гнучкості мислення, усвідомленості, швидкості, міцності та глибини засвоєння змісту навчального матеріалу, винахідливості при розв'язанні нестандартних завдань, вміння порівнювати, узагальнювати, доводити, робити висновки, конкретизувати, класифікувати, систематизувати, висувати гіпотези.

Реалізація методологічних, світоглядних, теоретичних та практичних завдань шкільної біологічної освіти.

Об'єктивні закономірності процесу навчання біології. Основні принципи навчання біології та природознавства. Цілі шкільної біологічної освіти. Завдання шкільної біологічної освіти.

Тема 5. Зміст шкільної біологічної освіти

Поняття «зміст біологічної освіти». Складові змісту шкільного курсу біології. Державний стандарт біологічної освіти й навчальні плани. Змістові лінії освітньої галузі «Природознавство» в шкільному курсі біології. Принципи конструювання змісту навчальних програм із біології. Структура шкільного курсу біології. Структура шкільного курсу біології у профільній школі.

Компетентнісний підхід та наскрізні змістові лінії у змісті шкільного курсу біології. Наскрізні змістові лінії: «Екологічна безпека та сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість і фінансова грамотність».

Тема 6. Виховання у процесі навчання біології

Значення та види виховання учнів на уроках біології. Основні виховні завдання шкільного курсу біології. Формування наукового світогляду. Можливості шкільного курсу біології для розвитку наукового світогляду учнів. Поняття про елементи світогляду – погляди, знання, переконання. Їх взаємозв'язок та етапність формування. Єдність навчання та виховання для формування наукового матеріалістичного світогляду.

Проблема естетичного та екологічного виховання на уроках біології. Санітарно-гігієнічне та статеве виховання під час вивчення розділу «Біологія людини». Патріотичне, політехнічне, громадянське та моральне виховання під час вивчення біології. Єдність виховання та навчання у шкільній біології.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ФОРМУВАННЯ БІОЛОГІЧНИХ ПОНЯТЬ. МЕТОДИ, ПРИЙОМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ З БІОЛОГІЇ

Тема 7. Формування і розвиток системи біологічних понять

Поняття як основний елемент біологічних знань. Види понять. Система спеціальних і загальнобіологічних понять у шкільному курсі біології.

Класифікація біологічних понять за змістом, за місцем формування в навчальному процесі, за рівнем узагальненості. Особливості формування біологічних понять за змістом в різних розділах шкільної біології. Взаємозв'язок елементів знань: фактів, понять, законів, теорій. Теорія розвитку понять – основа методики навчання біології.

Взаємозв'язок понять і термінів. Робота з термінами.

Класифікація вмінь та навичок, що формуються на уроках біології. Особливості формування спеціальних (предметних) вмінь та навичок в основній та старшій школі. Зв'язок понять з розвитком умінь і навичок учнів на уроках біології. Методика формування умінь і навичок на уроках біології.

Тема 8. Методи навчання біології

Класифікації методів навчання. Особливості методики застосування словесних на наочних методів навчання в основній та старшій школі.

Практичні методи навчання біології. Класифікація практичних методів навчання. Особливості проведення лабораторних та практичних робіт в основній та старшій школі. Методика постановки та демонстрування дослідів та експериментів в основній школі.

Вибір методів навчання на уроках біології. Єдність методів навчання на уроках біології.

Тема 9. Методи контролю і самоконтролю у навчанні біології

Місце і роль аналізу й оцінки знань, умінь та навичок учнів у системі навчально-виховного процесу з біології. Види контролю знань, умінь і навичок учнів. Методи контролю знань, умінь та навичок. Правила і техніка контролю успішності навчальної діяльності. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з біології.

Тема 10. Використання сучасних освітніх технологій під час навчання біології

Види навчання біології. Поняття «педагогічна технологія». Технологія модульного навчання. Методи опорних сигналів. Ігрові технології. Мультимедійне навчання. Інтерактивні методи навчання. Особливості використання новітніх освітніх технологій у процесі навчання біології. ІКТ. Використання інформаційних технологій, комп'ютера у шкільній біології.

Тема 11. Засоби навчання біології

Означення засобів навчання та їх взаємозв'язок з іншими компонентами навчання як педагогічної системи. Класифікація та характеристика засобів навчання. Натуральні об'єкти.

Засоби зображення й відображення об'єктів. Технічні та зображальні засоби наочності, методика їх застосування в школі під час вивчення біології. Проблема наочності в методиці біології. Класифікація наочності: натуральна та фіксована. Самостійна робота учнів з наочністю на уроках біології. Підручники та посібники як основні джерела знань на уроках біології. Комплексне використання засобів навчання біології.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ ВИВЧЕННЯ БІОЛОГІЇ В ШКОЛІ

Тема 12. Основні організаційні форми навчання біології. Вимоги до сучасного уроку біології

Сутність і класифікація форм навчання біології. Навчальна, позаурочна та позакласна робота з біології.

Урок – основна форма навчання біології. Класифікаційні підходи до типології уроків біології в школі. Загальнодидактичні та методичні вимоги до уроку біології.

Підготовка вчителя до уроку. Аналіз і самоаналіз уроку біології.

Типи уроків. Мета, структура та методика проведення уроків біології різних типів (урок засвоєння нових знань та урок формування вмінь та навичок з біології). Дидактична мета, структура уроку засвоєння нових знань.

Дидактична мета, структура уроку формування вмінь і навичок. Місце уроку в навчальній темі та розділі. Особливості уроку формування вмінь і навичок. Лабораторний практикум на уроках формування вмінь і навичок.

Тема 13. Навчальні заняття з біології

Система навчальних занять з біології. Навчально-практичні заняття з біології. Особливості організації та проведення лекцій із біології. Роль семінарів у навчальному процесі з біології. Експерсія як форма навчання біології. Вибір та оптимальне поєднання видів навчальних занять із біології. Нетрадиційні уроки з біології. Навчально-польові практики з біології.

Місце, мета, завдання та методика проведення польових практик в основній та старшій школі. Реалізація краєзнавчого підходу до проведення польових практик з біології. Розвиток дослідницьких умінь під час проведення польових практик.

Тема 14. Позаурочна робота з біології

Зміст і форми позаурочної роботи. Домашні завдання. Фенологічні спостереження. Літні завдання. Позакласне читання. Робота в куточку живої природи та на навчально-дослідній земельній ділянці.

Тема 15. Позакласна робота

Позакласна робота і її роль у навчально-виховному процесі. Індивідуальна та групова робота з біології. Гурткова робота з біології. Позакласне читання з біології. Масова позакласна робота з біології – біологічні вечори, конференції. Юнатський рух в Україні. Станції юних натуралістів.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНА БАЗА НАВЧАННЯ БІОЛОГІЇ

Тема 16. Кабінет біології

Значення й загальна характеристика матеріальної бази навчання біології. Кабінет біології. Обладнання класу-лабораторії, робочих місць учителя та учнів. Зберігання засобів навчання. Навчально-методичний комплект із біології. Планування роботи кабінету біології.

Тема 17. Куточок живої природи

Навчально-виховне значення куточка живої природи. Вимоги до куточка живої природи. Організація та обладнання куточка живої природи. Рослини куточка живої природи. Підбір. Догляд. Використання на уроках, в позаурочній та позакласній роботі. Тварини куточка живої природи.

Тема 18. Шкільна навчально-дослідна земельна ділянка

Навчально-виховне значення шкільної навчально-дослідної ділянки. Типове положення про навчально-дослідну ділянку загальноосвітніх та позашкільних закладів освіти. Вимоги до розміщення шкільної навчально-дослідної земельної ділянки. Основні відділки шкільної навчально-дослідної земельної ділянки і їх характеристика. Зміст та організація роботи учнів у ботаніко-рослинницькому відділі навчально-дослідної ділянки. Організація роботи учнів у зоолого-тваринницькому відділі. Обов'язки завідувача навчально-дослідною земельною ділянкою.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 5. НАВЧАННЯ БІОЛОГІЇ В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ СИСТЕМИ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ. СИСТЕМА САМООСВІТИ ВЧИТЕЛЯ БІОЛОГІЇ

Тема 19. Особливості навчання біології в навчальних закладах різних типів.

Специфіка змісту, організаційних форм і методів навчання біології у спеціалізованих школах (школах-інтернатах), гімназіях, ліцеях, колегіумах та в інших типах закладів загальної середньої освіти. Особливості методики вивчення біології у профільних класах. Система роботи вчителя біології у вечірніх (змінних) школах, у класах (групах) з очною та заочною формами навчання при закладах загальної середньої освіти. Особливості навчання біології у професійних ліцеях на основі базової загальної середньої освіти. Особливості викладання біології у вищих навчальних закладах I–II рівнів акредитації (технікум, училище, коледж).

Тема 20. Система самоосвіти вчителя біології

Основні функції сучасного вчителя біології. Самоосвіта вчителя біології. Вивчення передового педагогічного досвіду. Науково-методична робота.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 6. МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ОСНОВ ЗДОРОВ'Я

Тема 21. Методика навчання предмета Основи здоров'я

Методика навчання основам здоров'я як наука про систему валеологічної освіти і виховання молоді. Об'єкт і предмет і завдання методики навчання основ здоров'я. Принципи валеологічної освіти: науковості, природовідповідності, культуровідповідності, інтегративності, біоетики.

Випереджаючий характер освіти в галузі навчання здоров'я та її превентивність. Формування культури здоров'я особистості в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти. Методи педагогічного дослідження, їх використання в практиці роботи вчителя основ здоров'я. Спостереження, експеримент, бесіда, анкетування, тестування.

Тема 22. Мета, завдання та зміст та структура шкільного курсу Основи здоров'я

Мета та завдання курсу «Методика навчання основ здоров'я». Місце дисциплін валеологічного спрямування у формуванні загального світогляду людини.

Особливості програми з «Основ здоров'я» в сучасній школі. Загальна характеристика змістових ліній шкільного курсу «Основи здоров'я». Перспективне (річне), тематичне та поурочне планування «Основ здоров'я». Структура шкільного підручника з «Основ здоров'я». Робота з підручником з «Основ здоров'я», її види.

Розділи змісту курсу: «Здоров'я людини», «Фізична складова здоров'я», «Соціальна складова здоров'я», «Психічна і духовна складові здоров'я». Очікувані результати вивчення курсу «Основи здоров'я».

Тема 23. Інноваційні методи навчання основ здоров'я. Інтерактивні методи навчання

Впровадження інтерактивних технологій під час викладання Основ здоров'я. Значення інтерактивних педагогічних технологій для формування соціальнопсихологічних компетентностей та посилення мотивації учнів до здорового способу життя. Вимоги до ігрової діяльності учнів на уроках «Основи здоров'я». Мета, зміст і структура тренінгу. Специфічні риси тренінгів. Зворотний зв'язок, очікування учасників тренінгу. Метод проєктів. Його характеристика.

Тема 24. Форми навчання предмета Основи здоров'я

Специфіка та особливості методики уроків з основ здоров'я. Основні та спеціальні типи уроків з основ здоров'я. Нестандартні уроки: уроки-змагання, уроки комунікативної спрямованості, театралізовані уроки, уроки-подорожі. Інтерактивні уроки, інтегровані уроки та уроки-тренінги.

Екскурсії з основ здоров'я, їх місце і значення в системі навчання основ здоров'я. Підготовка, організація і методи проведення екскурсій з основ здоров'я у школі. Підбиття підсумків екскурсії (підсумкове заняття за результатами екскурсії).

Позаурочні роботи. Види позаурочних форм роботи учнів з основ здоров'я. Домашня робота учнів з основ здоров'я, види домашніх завдань. Обсяг та характер домашніх завдань з основ здоров'я. Диференціація домашніх завдань.

Індивідуальна, групова та масова позакласна робота. Гуртки юних валеологів, їх дидактичні цілі. План роботи гуртка. Факультативи з основ здоров'я, їх завдання і зміст.

Валеологічні свята, предметні тижні та тижні здоров'я, валеологічні вечори, акції, КВК.

Тема 25. Форми і методи моніторингу та оцінки ефективності навчального процесу з Основ здоров'я

Завдання тематичного контролю знань, вмінь і навичок учнів з основ здоров'я. Методи, види та форми перевірки знань і вмінь учнів з основ здоров'я. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів загальноосвітньої школи. Наказ МОН України «Про затвердження орієнтовних вимог оцінювання навчальних досягнень учнів із базових дисциплін у системі загальної середньої освіти». Інструменти оцінювання: тести, шкали, дидактичні ігри, моделювання ситуацій, проблемні ситуації, спостереження, дебати, презентації та проекти, тренінги тощо.

Тема 26. Матеріальна база для навчання предмету Основи здоров'я

Загальні положення про кабінет основ здоров'я. Мета і завдання організації кабінету основ здоров'я. Типи навчальних кабінетів з основ здоров'я (кабінет основ здоров'я, навчальний комплекс основ здоров'я, тренінговий центр). Матеріально-технічне забезпечення кабінету основ здоров'я (шкільні меблі та їх розміщення, робоче місце вчителя, лабораторне приміщення та його обладнання). Навчально-методичне забезпечення кабінету основ здоров'я. Експозиції постійного та змінного характеру. Керівництво діяльністю кабінету основ здоров'я і організація його роботи. Складання каталогу на наочні засоби навчання.

Тренінговий навчальний кабінет. Значення тренінгового кабінету. Мета, завдання та основні форми організації тренінгового кабінету. Типи навчальних тренінгових кабінетів ОЗ. Матеріально-технічне та навчально-методичне забезпечення тренінгового кабінету ОЗ.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		лекції	практичні	Індивідуальна робота	Самостійна робота		лекції	практичні	Індивідуальна робота	Самостійна робота
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Модуль 1										
<i>Змістовий модуль 1. ПРЕДМЕТ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ БІОЛОГІЇ ТА ПРОБЛЕМИ КОНСТРУЮВАННЯ ЗМІСТУ ШКІЛЬНОЇ БІОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ</i>										
Тема 1. Методика навчання біології як галузь педагогічної науки	6	2	2		2	10	1			9/
Тема 2. Короткий нарис історії розвитку методики навчання біології	6	2	2		2	10	1			9/
Тема 3. Загальні закономірності та принципи навчання біології	6	2	2		2	11	1	1		9/
Тема 4. Цілі та завдання шкільної біологічної освіти	8	2	4		2	11	1	1		9/
Тема 5. Зміст шкільної біологічної освіти	12	4	4		4	11	1	1		9/
Тема 6. Виховання у процесі навчання біології	10	4	2		4	11	1	1		9/
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	48	16	16		16	64	6	4		54/

Змістовий модуль 2. ФОРМУВАННЯ БІОЛОГІЧНИХ ПОНЯТЬ. МЕТОДИ, ПРИЙОМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ З БІОЛОГІЇ										
Тема 7. Формування і розвиток системи біологічних понять, умінь та навичок учнів під час навчання біології	12	4	4		4	11	1	1		9
Тема 8. Методи навчання біології	12	4	4		4	11	1	1		9
Тема 9. Методи контролю і самоконтролю у навчанні біології	8	2	2		4	11	1	1		9
Тема 10. Використання сучасних освітніх технологій під час навчання біології	12	4	4		4	11	1	1		9
Тема 11. Засоби навчання біології	14	4	6		4	11	1	1		9
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	58	18	20		20	55	5	5		45
Змістовий модуль 3. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ ВИВЧЕННЯ БІОЛОГІЇ В ШКОЛІ										
Тема 12. Основні організаційні форми навчання біології. Вимоги до сучасного уроку біології	12	4	4		4	11	1	1		9
Тема 13. Навчальні заняття з біології	12	4	4		4	11	1	1		9
Тема 14. Позаурочна робота з біології	10	2	4		4	11	1	1		9
Тема 15. Позакласна робота	12	4	4		4	11	1	1		9
<i>Разом за змістовим модулем 3</i>	46	14	16		16	44	4	4		36
Змістовий модуль 4. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНА БАЗА НАВЧАННЯ БІОЛОГІЇ										

Тема 16. Кабінет біології	8	2	2		4	11	1	1		9
Тема 17. Куточок живої природи	10	4	2		4	11	1	1		9
Тема 18. Шкільна навчально-дослідна земельна ділянка	14	6	4		4	11	1	1		9
<i>Разом за змістовим модулем 4</i>	32	12	8		12	33	3	3		27

Змістовий модуль 5. НАВЧАННЯ БІОЛОГІЇ В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ СИСТЕМИ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ. СИСТЕМА САМООСВІТИВЧИТЕЛЯ БІОЛОГІЇ

Тема 19. Особливості навчання біології в навчальних закладах різних типів	12	2	4		6	9				9
Тема 20. Система самоосвіти вчителя біології	10	2	2		6	9				9
<i>Разом за змістовим модулем 5</i>	22	4	6		12	18				18

Змістовий модуль 6. МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ОСНОВ ЗДОРОВ'Я

Тема 21. Методика навчання предмета «Основи здоров'я»	10	2	2		6	9				9
Тема 22. Мета, завдання та зміст та структура шкільного курсу Основи здоров'я	12	2	2		8	11	1	1		9
Тема 23. Інноваційні методи навчання основ здоров'я. Інтерактивні методи навчання та їх особливість	14	4	2		8	12	1	1		10
Тема 24. Форми навчання предмета «Основи здоров'я»	12	2	2		8	12	1	1		10

Тема 25. Форми і методи моніторингу та оцінки ефективності навчального процесу з Основ здоров'я	12	2	2		8	12	1	1		10
Тема 26. Матеріальна база для навчання предмету Основи здоров'я	12	2	2		8	10				10
Разом за змістовим модулем 6	72	14	12		42	66	4	4		48
Усього годин	280	78	78		124	280	22	20		238
Модуль 2										
ІНДЗ	20			20		20			20	
Усього годин	20			20		20			20	
Модуль 3										
Екзамен										
Усього годин										
Модуль 4										
Курсова робота	90			90		90			90	
Усього годин	90			90		90			90	
Разом	390	78	78	110	124	390	22	20	110	238

6. Теми практичних занять та критерії оцінювання навчальних досягнень

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1		
1	Шкільний курс біології в системі предметного навчання сучасної школи. Аналіз навчальної програми з біології.	2
2	Шкільні підручники з біології.	2
3	Організація роботи з підручником.	2
4	Планування роботи вчителя біології.	2
5	Поурочне планування. Конспект уроку.	2
6	Засоби навчання біології. Дидактичний матеріал і його використання на уроках біології	2
7	Методичний аналіз уроку	2
8	Методика навчання курсу «Природознавство» (5 клас)	2
Всього		16
Змістовий модуль 2		
9	Завдання і структура шкільного курсу ботаніки	2
10	Методика проведення уроків з морфологічним та анатомічним змістом	2
11	Уроки з фізіологічним змістом	2
12	Уроки з систематичним та екологічним змістом	2
13	Загальні питання методики навчання шкільного курсу зоології	2
14	Організація лабораторного уроку з зоології	2
15	Методика використання відеоматеріалів у процесі вивчення різноманітності тваринного світу	2
16	Методика узагальнюючого уроку з зоології	2
17	Використання методів контролю під час навчання зоології	2
18	Методика організації екологічної екскурсії з зоології.	2
Всього		20
Змістовий модуль 3		
19	Методика навчання біології людини	2
20	Методика проведення лабораторних робіт і демонстрацій під час навчання шкільного курсу «Біологія людини»	2
21	Активізація пізнавальної діяльності учнів під час навчання біології у 8 класі	2
22	Методика формування санітарно-гігієнічних знань, умінь і навичок під час вивчення біології людини	2
23	Статеве виховання під час вивчення біології людини	2

24	Методика здійснення антинаркотичної пропаганди у школі	2
25	Особливості методики навчання загальної біології	2
26	Формування наукового світогляду на уроках загальної біології	2
Всього		16
Змістовий модуль 4		
27	Уроки-лекції та уроки-семінари під час вивчення загальної біології	2
28	Методика навчання курсу Біологія і екологія	2
29	Методика вивчення теми «Біорізноманіття»	2
30	Методика вивчення теми «Спадковість і мінливість»	2
Всього		8
Змістовий модуль 5		
31	Методика вивчення теми «Біологічні основи здорового способу життя»	2
32	Методика вивчення тем «Екологія» та «Сталий розвиток та раціональне природокористування»	2
33	Методика вивчення теми «Застосування результатів біологічних досліджень у медицині, селекції та біотехнології»	2
Всього		6
Змістовий модуль 6		
34	Аналіз навчальної програми та навчально-методичного забезпечення курсу Основи здоров'я	2
35	Методи організації навчання основ здоров'я	2
36	Тренінг як форма організації урочного і позаурочного навчання	2
37	Методика вивчення розділу «Фізична складова здоров'я»	2
38	Зміст і методичні рекомендації щодо вивчення розділу «Психічна і духовна складові здоров'я»	2
39	Методика вивчення розділу і «Соціальна складова здоров'я»	2
Всього		12
Разом		78

Критерії оцінювання навчальних досягнень:

Поточний контроль проводиться шляхом опитування та тестового контролю теоретичних знань на заняттях, перевірки якості виконання практичних завдань та завдань для самостійної роботи, які виконуються позааудиторно.

Під час заняття здобувач вищої освіти отримує оцінку за відповідною шкалою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно).

Оцінка «відмінно» виставляється за умови, якщо здобувач знає відповідний теоретичний матеріал у повному обсязі, ілюструючи відповіді різноманітними прикладами; дає вичерпні точні відповіді без будь-яких навідних питань; викладає матеріал без помилок і неточностей; вільно вирішує тестові і ситуаційні завдання, а також практичні завдання будь-якого рівня складності, якісно виконав завдання для самостійної роботи.

Оцінка «добре» виставляється, якщо здобувач вищої освіти знає теоретичний матеріал та добре його розуміє, відповіді на питання викладає правильно, послідовно і систематично, але вони не є вичерпними, хоча на додаткові питання студент відповідає без помилок; вирішує всі задачі і виконує практичні завдання, відчуваючи складнощі лише у найважчих випадках, виконав відповідний об'єм завдання для самостійної роботи з невеликими неточностями.

Оцінка «задовільно» ставиться здобувачу вищої освіти на основі знання теоретичного матеріалу та при задовільному рівні його розуміння. Студент спроможний вирішувати спрощені завдання за допомогою навідних питань; частково вирішує практичні завдання, відчуваючи складнощі у багатьох випадках; неспроможний самостійно систематично викласти відповідь, але на прямо поставлені прості запитання відповідає вірно, завдання для самостійної роботи виконав недосконало.

Оцінка «незадовільно» виставляється у випадках, коли знання і уміння здобувача вищої освіти є нижчими за критерії задовільної оцінки.

До структури поточного контролю під час навчальних занять входить оцінювання теоретичних знань (1 бал) та самостійної роботи (виконання позааудиторних та практичних завдань, а також опрацювання питань, винесених на самостійне опрацювання) (4 бали), що у сумі становить 5 балів.

Оцінювання самостійної роботи студентів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті.

7. Завдання для самостійної роботи

№ п/п		Назва теми	Рекомендована література	Кількість годин
Змістовий модуль 1.				
1.	Тема 1. Методика навчання біології як галузь педагогічної науки	Методи науково-педагогічних досліджень	Загальна методика навчання біології: навч. посіб. / І.В. Мороз, А.В. Степанюк, О.Д. Гончар.; За ред. І.В. Мороза. Київ: Либідь, 2006. 592 с. (с.13-19).	2/9
2.	Тема 2. Короткий нарис історії розвитку методики навчання біології	Розвиток методики навчання біології у Україні	Загальна методика навчання біології: навч. посіб. / І.В. Мороз, А.В. Степанюк, О.Д. Гончар.; За ред. І.В. Мороза. Київ: Либідь, 2006. 592 с. (С.25-31).	2/9
3.	Тема 3. Загальні закономірності та принципи навчання біології	Аналіз Концепції біологічної освіти	Проект концепція розвитку освіти України на період 2015–2025 років. URL : https://tnpu.edu.ua/EKTS/proekt_koncept.pdf	2/9
4.	Тема 4. Цілі та завдання шкільної біологічної освіти	Міжпредметні зв'язки шкільного курсу біології Аналіз Державного стандарту освітньої галузі «Природознавство»	Загальна методика навчання біології: навч. посіб./ І.В. Мороз, А.В. Степанюк, О.Д. Гончар.; За ред. І. В. Мороза. Київ : Либідь, 2006. (С. 161-170). Державний стандарт базової та повної загальної середньої освіти http://do.gendocs.ru/docs/index-27156.html .	2/9
5.	Тема 5. Зміст шкільної біологічної освіти	Сучасні підходи до формування біологічних понять	Цуруль О.А. Формування біологічних понять : метод. посіб. Київ : Шкільний світ, 2010. 120 с. (Бібліотека "Шкільного світу". Природничо-математичний напрям) (Хімія. Біологія. Бібліотека)	4/
6.	Тема 6. Виховання у	Санітарно-гігієнічне	Белый В. Я. Питання медицини й гігієни в курсі біології: навч.-	4/9

	процесі навчання біології	виховання на уроках біології	метод. посіб. Харків : Основа, 2008. 110 с. (Бібліотека журналу "Біологія" ; вип. 8(68))	
Змістовий модуль 2.				
7.	Тема 7. Формування і розвиток системи біологічних понять, умінь та навичок учнів під час навчання біології	Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності та методи стимулювання обов'язку й відповідальності в навчанні	Загальна методика навчання біології: навч. посіб. / І.В.Мороз, А.В. Степанюк, О.Д. Гончар.; За ред. І.В.Мороза. Київ: Либідь, 2006. С. 259-264.	4/9
8.	Тема 8. Методи навчання біології	Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності та методи стимулювання обов'язку й відповідальності в навчанні	Загальна методика навчання біології: навч. посіб. / І.В.Мороз, А.В.Степанюк, О.Д.Гончар.; За ред. І.В.Мороза. Київ: Либідь, 2006. (С. 259-264).	4/9
9.	Тема 9. Методи контролю і самоконтролю у навчанні біології	Тестовий контроль	Іллічева Л.С. Основні вимоги до тестової перевірки навчальних досягнень учнів з біології : перевірка знань. <i>Біологія</i> . 2013. №19-21, липень. С.6-9. Опаренко Г. Технологія складання тестових завдань : Рекомендації для допомоги учневі щодо тактики виконання тестів. <i>Біологія. Шкільний світ</i> . 2009. №1(577), січень. С.5-12.	4/9
10.	Тема 10. Використання сучасних освітніх під час навчання біології	Метод проектів Використання інтерактивних технологій на уроках біології	Тагліна О.В. Метод проектів на уроках біології. Харків : Вид-во «Ранок», 2010. 160 с. Пометун О.І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посібник / О.І. Пометун, Л.В. Пироженко. За ред.. О.І. Пометун. Київ: В-цтво А.С.К., 2004. 192 с.	4/9

		Компютерні технології	Міронєць Л., Матяш Н. Конструктор уроку «Бібліотека електронних наочностей». Біологія 6-11 класи. Біологія і хімія в школі. 2010. С. 15-16. Дослідна та проектна діяльність під час вивчення біології : навч.-метод. посібник / Уклад. К.М. Задорожний. Харків: Вид. група «Основа», 2008. 143 с. (Бібліотека журналу "Біологія" ; вип. 2(62)) (с. 76-86).	
11.	Тема 11. Засоби навчання біології	Аналіз Типового переліку засобів навчання та обладнання для навчальних кабінетів і STEM-лабораторій	Про затвердження Типового переліку засобів навчання та обладнання для навчальних кабінетів і STEM-лабораторій. URL : https://osvita.ua/doc/files/news/735/73528/5eb562bb6a5a3349607269.pdf	4/9
Змістовий модуль 3.				
	Тема 12. Основні організаційні форми навчання біології. Вимоги до сучасного уроку біології	Шляхи удосконалення уроку біології	Ворожейкіна О.М. 100 цікавих ідей для проведення уроку. Харків: Вид. група «Основа», 2011. 255 с. Шулдик В.І. Теорія та методика сучасного уроку біології. Умань.: ПП Жовтий, 2013. 287 с.	4/9
	Тема 13. Навчальні заняття з біології	Нестандартні уроки з біології Бінарні уроки	Методика викладання біології. Нестандартні форми проведення занять з біології в 6-10-х класах: Метод. посібник / В.І. Кузнецова. Харків : Скорпион, 2002. 152 с. (Нестандартні уроки) Кравчик Г.Я., Олійник І.В., Фічка Л.Б., Каспрук О.Д. Нестандартні уроки з біології: посіб. для вчителя. Навчальна книга – Богдан. 56 ст. Бінарні уроки та зв'язок із іншими предметами під час викладання біології / уклад. К.М. Задорожній. Харків : Основа, 2008. 140 с. (Бібліотека журналу «Біологія» ; вип. 4(64))	4/9

		Методика проведення екскурсій	<p>Барна М.М., Барна Л.С., Яцук Г.Ф. Навчальні заняття з біології : можливі варіанти. Тернопіль : Астон, 2005. 140 с.</p> <p>Грицай Н.Б. Методика підготовки та проведення екскурсій з біології : навч.-метод. посіб. Рівне : О. Зень, 2016. 232 с.</p>	
Тема 14. Позаурочна робота з біології	Організація позаурочної роботи на навчально-дослідній ділянці	Розробити 2 літніх завдання	<p>Загальна методика навчання біології: навч. посіб. / І.В.Мороз, А.В.Степанюк, О.Д.Гончар.; За ред. І.В.Мороза. Київ: Либідь, 2006. (С. 410-419).</p> <p>Маркова Н. Літні завдання з біології в 6 класі : Зміст, форми і методи навчання. Біологія і хімія в школі. 2007. №3(61). С.28-29.</p>	4/9
Тема 15. Позакласна робота	Методика організації тижня біології в школі	Організація біологічних олімпіад	<p>Тиждень біології в школі. Вип. 4 / уклад. К.М. Задорожний. 2008. 127 с. (Бібліотека журналу «Біологія» ; вип. 1(61))</p> <p>Тагліна О. В. Тиждень біології в школі. 7-11 класи. Харків : Веста: Вид-во «Ранок», 2010. 176 с.</p> <p>Олімпіади з біології для школярів / О.В. Данилова, К.М. Задорожний, Д.А. Шабанов, С.В. Данилов. Харків : Вид. група «Основа», 2006. 256 с.</p>	4/9
Змістовий модуль 4.				
16. Тема 16. Кабінет біології	Аналіз «Положення про навчальні кабінети загальноосвітніх навчальних закладів»	Сучасні вимоги до кабінету біології	<p>Про затвердження Положення про навчальні кабінети з природничо-математичних предметів загальноосвітніх навчальних закладів. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0044-13#Text</p> <p>Кабінет біології: навч.-метод. посібник / упоряд. К.М. Задорожний, С.О. Малікова. Харків : Видавнича група «Основа», 2006. 191 с. (Серія «Бібліотека журналу</p>	4/9

			«Біологія» ; вип. 5(41))	
17.	Тема 17. Куточок живої природи	Аналіз Положення про куточок живої природи загальноосвітніх і позашкільних навчальних закладів	Положення про куточок живої природи загальноосвітніх і позашкільних навчальних закладів. <i>Дослідна та проектна діяльність під час вивчення біології</i> : навч.-метод. посібник / Уклад. К.М. Задорожний. Харків: Вид. група «Основа», 2008. 143 с. (Бібліотека журналу "Біологія" ; вип. 2(62)) (с. 97-107). або http://document.ua/polozhennja-pro-kutochok-zhivoyi-prirodi-zagalnoosvitnih-i-p-nor7328.html	4/9
18.	Тема 18. Шкільна навчально-дослідна земельна ділянка	Аналіз «Положення про навчально-дослідну земельну ділянку загальноосвітніх шкіл та позашкільних навчально-виховних закладів»	Положення про навчально-дослідну земельну ділянку загальноосвітніх шкіл та позашкільних навчально-виховних закладів. <i>Дослідна та проектна діяльність під час вивчення біології</i> : навч.-метод. посібник / Уклад. К.М. Задорожний. Харків : Вид. група «Основа», 2008. 143 с. (Бібліотека журналу «Біологія» ; вип. 2(62)) (С.88-96) або http://zakon.nau.ua/doc/?code=z0256-96	4/9
Змістовий модуль 5.				
19.	Тема 19. Особливості навчання біології в навчальних закладах різних типів	Робота з обдарованими учнями	Робота з обдарованими учнями. Біологічні секції МАН / упоряд. К.М. Задорожний. Харків : Видавнича група «Основа», 2006. 128 с. (Бібліотека журналу «Біологія» ; вип. 12(48)) Бондар С. Трансформація методів навчання у профільній школі. <i>Біологія і хімія у школі</i> . 2009. №4.	6/9
20.	Тема 20. Система самоосвіти вчителя біології	Ознайомлення із передовим педагогічним досвідом вчителів району	Шайдурова С. Організаційна та науково-методичної роботи в системі підвищення фахової майстерності педагогів. <i>Біологія. Шкільний світ</i> . 2009. №31(607), листопад. С.24-26.	6/9
Змістовий модуль 6.				
21.	Тема 21. Методика навчання предмета Основи здоров'я	Підготовка огляду опублікованих статей у фахових та науково-методичних	Формування здорового способу життя молоді: Проблеми і перспективи / Яременко О., Балакірева О., Вакуленко О. [та ін.]. Київ: Укр. ін-т соціальних досліджень, 2000. 207 с.	6/9

		публікацій Есе на тему: «Піклування про здоров'я дитини – спільне завдання школи і родини».		
22.	Тема 22. Мета, завдання та зміст та структура шкільного курсу Основи здоров'я	Аналіз програми предмета «Основи здоров'я».	Основи здоров'я. Програма для 5-9-х класів ЗНЗ. URL : https://ru.osvita.ua/school/program/program-5-9/56137/	8/9
23.	Тема 23. Інноваційні методи навчання основ здоров'я. Інтерактивні методи навчання	Підготовка до мікрОВикладання (представлення на занятті фрагменту навчальних занять із основ здоров'я (до 20 хв.) із використанням сучасних методів навчання.	Воронцова Т.В. Захисти себе від ВІЛ, тренінги життєвих навичок : посібник для учнів старшого підліткового та юнацького віку (15-18 років) за програмою тренінгового курсу «Формування здорового способу життя та профілактика ВІЛ». Тернопіль : Навчальна книга - Богдан, 2012. 168 с.	8/10
24.	Тема 24. Форми навчання предмета Основи здоров'я	Оформлення письмово методичної розробки уроку з основ здоров'я.	Розробки з основ здоров'я . URL : https://naurok.com.ua/biblioteka/osnov-zdorov-ya	8/10
25.	Тема 25. Форми і методи моніторингу та оцінки ефективності навчального процесу з Основ здоров'я	Розробити систему завдань для оцінювання учнів до теми «Соціальна складова здоров'я» (8 клас)	Воронцова Т.В., Пономаренко В.С., Симонова К.М., Венжега К.В. Основи здоров'я. 5клас: Методика, тематичний план, тестові завдання для оцінювання навчальних досягнень учнів. Київ: Алатон. 2008. 84с.	8/10
26	Тема 26. Матеріальна база для навчання предмету	Ознайомитися із Положенням про навчальний кабінет з основ здоров'я	Про затвердження Примірного Положення про навчальний кабінет з основ здоров'я загальноосвітніх навчальних закладів. URL :	8/10

	Основи здоров'я	загальноосвітніх навчальних закладів (Наказ МОНУ від 09.12.2009 № 1114)	https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1114290-09#Text	
	Всього:			124/238

8. Індивідуальні навчально-дослідні завдання та критерії їх оцінювання

Індивідуальні навчально-дослідні завдання здобувача вищої освіти є видом його позааудиторної самостійної роботи. ІНДЗ спрямовуються на поглиблене вивчення окремих питань, тем курсу, мають науково-дослідний характер і передбачають безпосередню участь здобувача вищої освіти у виконанні творчих завдань. ІНДЗ виконуються у формі портфоліо.

IV семестр

1. Підвищення ефективності уроків біології з урахуванням компетентнісного підходу.
2. Формування наукового світогляду в навчально-виховному процесі з біології.
3. Методи і прийоми організації самостійної діяльності учнів на уроках як один з факторів розвитку пізнавальної активності учня
4. Технології навчання біології
5. Використання інтерактивних дощок на уроках біології
6. Нестандартні уроки з біології
7. Використання мультимедійних технологій на уроках біології
8. Використання комп'ютера на уроках біології
9. Методика проведення узагальнюючих уроків з біології
10. Основні вимоги до тестової перевірки навчальних досягнень учнів з біології
11. Організація ігор на уроках біології
12. Формування понять на уроках ботаніки
13. Організація демонстраційних дослідів на уроках ботаніки
14. Використання дидактичного матеріалу на уроках ботаніки
15. Уроки з морфологічним змістом
16. Роздавальний матеріал для лабораторних робіт з біології
17. Нетрадиційні уроки ботаніки
18. Інновації на уроках біології
19. Бінарні уроки ботаніки
20. Узагальнюючі уроки з ботаніки
21. Використання кімнатних рослин на уроках ботаніки
22. Організація контролю на уроках ботаніки

23. Організація екскурсій з ботаніки
24. Літні завдання з ботаніки
25. Позакласні заходи з ботаніки
26. Інтегровані уроки з ботаніки
27. Активізація пізнавальної діяльності учнів під час вивчення біології

V семестр

1. Дидактичний матеріал із зоології
2. Організація практичної діяльності
3. Уроки-подорожі з біології
4. Уроки-ігри з зоології
5. Розробка уроків біології з використанням інтерактивних технологій
6. Бінарні уроки із зоології
7. Узагальнюючі уроки із зоології
8. Контроль знань із зоології
9. Вивчення різноманітності тварин
10. Зоологічні свята
11. Позакласні заходи із зоології у формі гри
12. Зоологічні олімпіади
13. Застосування різноманітних прийомів, методів і форм у процесі навчання
14. Літні завдання
15. Організація тижня біології
16. Поєднання традиційно-інформаційних та активних форм і методів на уроках у 9 класі
17. Використання дидактичних матеріалів на уроках біології у 8 класі
18. Використання комп'ютерних технологій на уроках біології у 8 класі
19. Використання інноваційних технологій на уроках біології у 8 класі
20. Інтегровані уроки з біології у 9 класі
21. Проектна діяльність учнів під час вивчення біології у 9 класі
22. Організація уроків з біології у 9 класі у формі гри
23. Уроки узагальнення і систематизації знань із біології у 9 класі
24. Розв'язання задач на уроках загальної біології
25. Організаційна та науково-методична робота в системі підвищення фахової майстерності педагогів
26. Вплив способу життя людини на її здоров'я.
27. Сутність і засоби реалізації здоров'язберезувальної функції освіти.
28. Освітня галузь «Здоров'я і фізична культура» як складова Державного стандарту початкової загальної освіти.
29. Зміст, мета і завдання освітньої галузі «Здоров'я і фізична культура» в школі.
30. Методика формування у школярів умінь і навичок здорового способу життя під час навчально-виховного процесу.

31. Особливості методики оцінювання навчальних досягнень учнів з «Основ здоров'я».
32. Методика використання дидактичних ігор для перевірки і оцінювання знань учнів з Основ здоров'я.
33. Методика підготовки та використання тестових завдань для перевірки і оцінювання знань учнів з Основ здоров'я.
34. Методика використання завдань практичного характеру та їх оцінювання на уроках з основ здоров'я.
35. Спрямованість процесу вивчення «Основ здоров'я» на особистісно-орієнтоване навчання учнів.
36. Використання інтерактивних методів у процесі навчання учнів Основам здоров'я в школі.
37. Основні життєві та спеціальні навички учнів у сфері безпеки життєдіяльності.
38. Формування в учнів знань і понять про типові небезпеки і шляхи їх подолання через моделювання небезпечних ситуацій на уроках з Основ здоров'я.
39. Необхідність формування в учнів практичних вмінь і навичок щодо психологічної готовності у разі наближення або виникнення небезпеки.
40. Розвиток життєвих навичок учнів щодо здатності самостійно (відповідно до віку) оберігати особисте здоров'я та життя.
41. Організація та методика проведення фізкультхвилинок на уроках у школі.
42. Використання українських національних традицій охорони та зміцнення здоров'я в педагогічному процесі школи.
43. Методика організації вправ під час вивчення курсу Основи здоров'я.
44. Організація практичних робіт під час вивчення фізичної складової здоров'я.
45. Організація практичних робіт під час вивчення соціальної складової здоров'я.
46. Методика організації тренінгів у навчально-виховному процесі з Основ здоров'я.

Критерії оцінювання ІНДЗ

Портфоліо робіт – зібрання різних творчих, дослідницьких робіт, плани-конспекти уроків, друковані матеріали, власні методичні розробки, презентації, відеоматеріали тощо.

Кількість балів за різні ІНДЗ студента становить у IV семестрі 30 балів і у V семестрі – 25 балів. Ці бали додаються до суми балів, набраних студентом за поточну навчальну діяльність.

Критерії	Кількість балів
Співвідношення матеріалів із темою і метою портфоліо	6/5
Обрання оптимальної структури і змісту портфоліо	6/5
Навність широкого спектру елементів портфоліо (наприклад, письмові роботи, результати виконання письмових завдань, виготовлені наочні матеріали, проекти).	6/5
Якість оформлення	6/5
Повнота матеріалів	6/5
Разом	30/25

Курсова робота передбачає вивчення актуальних проблем сучасної педагогічної теорії та практики, зокрема у сфері викладання біології та основ здоров'я, систематизацію, поглиблення і розширення теоретичних знань, обґрунтування результатів власного наукового дослідження.

Тематика курсових робіт:

1. Педагогічні умови формування інтегрованих знань під час вивчення загальної біології.
2. Методика проведення уроків з фізіологічним змістом під час вивчення шкільного курсу біології.
3. Методика проведення уроків з ботаніки з використанням демонстраційних дослідів.
4. Формування наукового світогляду учнів у процесі вивчення загальної біології.
5. Методика проведення інтегрованих уроків під час вивчення шкільного курсу біології.
6. Систематизація і узагальнення знань учнів під час вивчення зоології.
7. Дослідницький метод навчання та його використання на уроках біології.
8. Методичні особливості уроків з анатомічним змістом.
9. Методика застосування засобів наочності під час вивчення ботаніки.
10. Методика застосування засобів наочності під час вивчення зоології.
11. Методика застосування дидактичного матеріалу на уроках систематизації і узагальнення знань з біології.
12. Методика організації і проведення масової позакласної роботи з біології.
13. Методика організації і проведення індивідуальної позакласної роботи.
14. Методика проведення уроків з біології з морфологічним змістом.

- 15.Методика формування анатомічних понять під час вивчення біології людини.
- 16.Методика проведення уроків з екологічним змістом під час вивчення ботаніки.
- 17.Методика проведення уроків з екологічним змістом під час вивчення зоології.
- 18.Методика проведення уроків з екологічним змістом під час вивчення біології людини.
- 19.Методика проведення уроків з екологічним змістом під час вивчення загальної біології.
- 20.Методика формування екологічних понять під час вивчення біології та екології.
- 21.Методика використання кімнатних рослин у навчально-виховному процесі з біології у школі.
- 22.Організація і методика проведення екскурсій у природу.
- 23.Методика формування санітарно-гігієнічних знань, вмінь і навичок під час вивчення біології людини.
- 24.Методика проведення проблемних уроків з біології.
- 25.Статеве виховання під час вивчення біології.
- 26.Міжпредметні зв'язки як засіб інтеграції знань під час вивчення загальної біології.
- 27.Організація дослідницької роботи з біології в школі.
- 28.Взаємозв'язок методів навчання під час формування систематичних понять.
- 29.Формування у школярів понять про здоровий спосіб життя.
- 30.Методика використання мультимедійних технологій у процесі викладання Основ здоров'я в закладах загальної середньої освіти.
- 31.Технологія використання групової роботи у процесі викладання Основ здоров'я.
- 32.Методичні основи використання наочності під час вивчення Основ здоров'я.
- 33.Формування мотивації до здорового способу життя на уроках з Основ здоров'я.
- 34.Використання ігрових технологій на уроках з Основ здоров'я.
- 35.Активізація пізнавальної діяльності школярів у процесі вивчення Основ здоров'я.
- 36.Методика організації позакласної роботи у процесі вивчення Основ здоров'я.
- 37.Розвиток творчих здібностей школярів у процесі вивчення Основ здоров'я.
- 38.Використання елементів розвиваючого навчання під час вивчення Основ здоров'я.
- 39.Використання організації контролю знань та використання різнорівневих завдань на уроках з Основ здоров'я.

- 40.Реалізація особистісно-орієнтованого навчання у процесі навчання Основ здоров'я.
- 41.Елементи проблемного навчання під час вивчення Основ здоров'я.
- 42.Реалізація міжпредметних зв'язків у процесі навчання Основ здоров'я.
- 43.Використання сучасних засобів навчання у процесі викладання Основ здоров'я.
- 44.Використання проектної технології в процесі викладання Основ здоров'я.
- 45.Кейс-технологія у викладанні Основ здоров'я.
- 46.Особливості використання тренінгів під час викладання Основ здоров'я.
- 47.Методичні особливості проведення практичних занять на уроках Основ здоров'я.
- 48.Формування у школярів здоров'язбережувальної компетентності на уроках з Основ здоров'я.
- 49.Формування у учнів практичних вмінь і навичок щодо психологічної готовності у разі наближення або виникнення небезпеки.
- 50.Формування у школярів умінь і навичок раціонального та збалансованого харчування.

9. Методи навчання

Основні форми освітнього процесу під час вивчення дисципліни «Методика навчання біології та основ здоров'я»:

- навчальні заняття (лекції, практичні заняття, консультації);
- самостійна робота;
- робота в наукових бібліотеках та мережі Інтернет;
- контрольні заходи (поточне оцінювання, підсумкове оцінювання).

Використовуються методи студентоцентрованого та проблемно-орієнтованого навчання з використанням загально- та спеціально-наукових методів викладання (лекція, розповідь, пояснення, бесіда, інструктаж, ілюстрування), методів навчання (самонавчання, практичні роботи, навчальні дослідження), методів активного навчання (дискусія, проблемна лекція, ділова гра, тренінг), методів нелекційного формату (формування портфолію).

З метою активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти під час вивчення освітнього компоненту «Методика навчання біології та основ здоров'я» використовуються різноманітні методи навчання, а саме: вербальні (словесні), наочні та практичні методи, які включають в себе як подання матеріалу викладачем (лекція, розповідь, пояснення, бесіда), так і роботу студентів з літературою (підручником, довідковою, науково-популярною, періодичною науковою і навчальною літературою) та комп'ютерними програмами і глобальною мережею Інтернет; написання есе, виконання тестових завдань та ін.

Метод викладання навчального матеріалу залежить змісту теми, інтересів і потреб студентів, наявних умов і часу, відведеного для вивчення теми.

Під час лекцій використовуються такі методи: пояснювально-ілюстративний, (розповідь, лекція, пояснення, робота з роздатковим матеріалом, підручником, демонстрація та ін.), проблемний метод подачі навчального матеріалу, частково-пошуковий або евристичний методи. Під час викладання навчального матеріалу лекції використовується мультимедійна презентація.

Використовуються сучасні інтерактивні форми навчання відповідно до теми заняття: мозковий штурм, дебати, робота в групах, обговорення ситуацій, рольові ігри тощо.

В період дистанційного навчання через вимушені обставини переважно використовуються електронні засоби ZOOM і MOODLE.

10. Методи контролю

Поточне оцінювання під час практичних занять, оцінювання ІНДЗ, екзамен.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з освітнього компоненту є:

- іспит;
- тести;
- усне опитування,
- реферати;
- презентації результатів виконаних практичних завдань;
- результати самостійної роботи;
- індивідуальні навчально-дослідні завдання.

Форма підсумкового семестрового контролю: усний/письмовий (стаціонарно чи он-лайн) іспит.

Підсумковий контроль з освітнього компонента проводиться у вигляді іспиту в кінці VI семестру і дає змогу визначити кінцевий ступінь рівня і якості засвоєння здобувачами вищої освіти теоретичних знань та практичних вмінь і навичок з даної дисципліни. Максимальна оцінка з підсумкового (семестрового) контролю становить 100 балів.

11. Розподіл балів, які отримують студенти Семестр IV

Модуль I										Модуль II (ІНДЗ)	Разом
70											
ЗМІ					ЗМІІ						
30											
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	30	100
5	5	5	5	10	10	10	10	5	5		

Семестр V

Модуль I																	Модуль II (ІНДЗ)	Разом
125																		
20			40				20			20			25					
ЗМ II			ЗМ III				ЗМ IV			ЗМ V			ЗМ VI					
T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20	T21	T22	T23	T24	T25	T26	25	150
5	15	10	10	10	10	5	5	10	10	5	5	5	5	5	5			

Сума балів, отриманих здобувачем вищої освіти під час поточного контролю за IV семестр становить 50% і є основою для виведення підсумкової оцінки разом із результатами підсумкового контролю (іспиту).

Сума балів, отриманих здобувачем вищої освіти під час поточного контролю за V семестр (150 балів) ділиться на 3, у результаті чого здобувач може отримати максимум 50 балів. Ця оцінка є основою для виведення суми балів за дисципліну разом із екзаменаційною.

В академії прийнята така шкала оцінювання знань та вмінь студентів під час підсумкового контролю, яка передбачає співвідношення питомої ваги результатів поточного контролю та результатів здачі екзамену:

За шкалою ECTS	За національною шкалою	За шкалою академії	Екзаменаційна оцінка	
			Результати поточного та проміжного контролю (50%)	Результати здачі екзамену (50%)
A	Відмінно	90 – 100	90 – 100	90 – 100
B	Добре	82 – 89	82 – 89	82 – 89
C		75 – 81	75 – 81	75 – 81
D	Задовільно	67 – 74	67 – 74	67 – 74
E		60 – 66	60 – 66	60 – 66
FX	Незадовільно	35 – 59	35 – 59	35 – 59
F		0 – 34	0 – 34	0 – 34

Відповідність національної шкали оцінювання академічної
успішності шкалі ЄКТС

За шкалою ЄКТС	За національною шкалою	За шкалою оцінювання з навчальної дисципліни	Критерії оцінювання знань, умінь і навичок
А	Відмінно	90-100	студент виявляє глибокі, міцні і системні знання навчально-програмового матеріалу; - володіє теоретичними основами дослідження проблем; - демонструє вміння самостійно знаходити і користуватися джерелами інформації, критично оцінювати окремі нові факти, явища і ідеї; - виявляє варіативність мислення і раціональність у виборі способів розв'язання практичних завдань.
В	Добре	82-89	студент виявляє повні, ґрунтовні знання навчально-програмового матеріалу; демонструє розуміння основоположних теорій і фактів, вміння аналізувати, порівнювати і систематизувати інформацію, робити певні висновки; - вільно застосовує матеріал у власній аргументації; при виконанні практичних завдань допускає несуттєві помилки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, але містить несуттєві неточності.
С		75-81	студент виявляє ґрунтовні знання навчально-програмового матеріалу, але вони носять, в основному, репродуктивний характер; демонструє розуміння основоположних теорій і фактів, вміння аналізувати, порівнювати і систематизувати інформацію, робити певні висновки на основі отриманих знань; при виконанні практичних завдань допускає окремі помилки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями.
D	Задовільно	67-74	студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, проте спостерігається їх недостатня глибина та осмисленість; виявляє вміння частково аналізувати навчальний матеріал, порівнювати і робити певні, але неконкретні неточні, висновки.

E		60-66	студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, проте допускає неточності у розумінні основних положень навчального матеріалу; допускає порушення логічності та послідовності викладу матеріалу; не вміє пов'язати теоретичні положення з практикою.
FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	35-59	студент фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу; - має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення; виявляє елементарні знання фактичного матеріалу; відсутні уміння і навички в роботі з джерелами інформації; - не вміє логічно мислити і викласти свою думку.
F	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом	0-34	- не відтворює значну частину навчального матеріалу; - не вміє викладати матеріал; - не має уявлення про об'єкт навчання; - не володіє вмінням розв'язувати практичні завдання.

12. Методичне забезпечення

1. Робоча програма із дисципліни.
2. Конспекти лекцій.
3. Розробки практичних робіт.
4. Методичні розробки уроків та позакласних заходів.

13. Рекомендована література

Базова

1. Бойченко Т., Колотій Н. Викладання курсу «Основи здоров'я» в загальноосвітніх навчальних закладах (Експериментальний навчально-методичний посібник для вчителів). Київ: ДПКСМ, УІСД, 2004. 244 с.
2. Ващенко Л.С., Бойченко Т.Є. Основи здоров'я: книга для вчителя. Київ: Генеза, 2005. 240 с.
3. Грицай Н.Б. Інноваційні технології навчання біології: навчальний посібник. Рівне: ТЗОВ «Дока центр», 2016. 184 с.
4. Грицай Н.Б. Методика навчання біології: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. Львів: «Новий Світ-2000», 2020. 272 с.
5. Загальна методика навчання біології: навч. посібник / І.В. Мороз, А.В. Степанюк, О.Д. Гончар.; за ред. І.В. Мороза. Київ: Либідь, 2006. 592 с.
6. Кузнєцова В.І. Методика викладання біології. Харків, Торсінг, 2001. 176 с.

7. Матвеев М., Колодій В., Соболев В. Методика навчання біології : навч. посіб. Кам'янець-Подільський : Медобори-2006, 2011. 287 с.
8. Методика навчання біології : практикум для студ. вищих пед. навч. закл. біол. спец. Київ : НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2005. 89 с.
9. Методика навчання біології та природознавства : практикум для студ. вищ. пед. навч. закл. біол. спец. / за ред. І.В. Мороза. Київ : НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2010. 143 с.
10. Мороз І.В., Грицай Н.Б. Позакласна робота з біології : навч. посібник Н. Б. Грицай. Т. : Навчальна книга – Богдан, 2008. 272 с.
11. Сулима А.С. Методика навчання основ здоров'я, валеології та проведення виховної роботи з формування мотивації до здорового способу життя: тексти лекцій: навч.-метод. посіб. для студентів ступеня вищої освіти бакалавр освітньої програми Середня освіта. Здоров'я людини спеціальності 014 Середня освіта (Здоров'я людини). Вінниця: 2019. 182 с. <https://vspu.edu.ua/faculty/sport/doc/metod14.pdf>
12. Шулдик В.І. Курс методики викладання біології в модулях : підруч. для студ., магістрів та молодих вчителів біології. Уманський держ. педагогічний ун-т ім. Павла Тичини. К. : Науковий світ, 2000. 290 с. URL : https://library.udpu.edu.ua/library_files/381376.pdf.
13. Шулдик В.І. Методика навчання біології. Практикум у модулях : навч.- метод. посібник. Умань : АЛМІ, 2004. 114 с. URL : https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/706/1/schuldik_2011.pdf.pdf
14. Шулдик В.І. Теорія та методика сучасного уроку біології. Умань: ПП Жовтий, 2013. 287 с. URL : https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/713/1/schuldic_2013.pdf.pdf.

Допоміжна:

1. Активні форми та методи навчання біології: навч.-метод, посіб. / уклад. К.М. Задорожний. Харків : Основа, 2008. 125 с.
2. Барна М. М., Барна Л. С., Яцук Г. Ф. Навчальні заняття з біології : можливі варіанти. Тернопіль : Астон, 2005. 140 с.
3. Барна, І. В.. Біологія. Методика розв'язування задач : навч. посіб. Тернопіль : Мандрівець, 2009. 216 с.
4. Бартошук І. Здоров'язбережувальні компетентності на уроках основ здоров'я. *Здоров'я та фізична культура*. 2014. № 22 (310). С. 4–7.
5. Белейчук Л. В. Проектно-дослідна діяльність учнів на уроках біології. *Біологія*. 2014. № 27. С. 2-5.
6. Белий В.Я. Питання медицини й гігієни в курсі біології : навч.-метод. посіб. Харків : Основа, 2008. 110 с. (Бібліотека журналу «Біологія» ; вип. 8(68)).
7. Бінарні уроки та зв'язок із іншими предметами під час викладання біології / уклад. К.М. Задорожний. Харків : Основа, 2008. 140 с. (Бібліотека журналу «Біологія» ; вип. 4(64)).
8. Біологія. Позакласні заходи / упоряд. О. Цуруль. Київ : Редакції газет природничо-математичного циклу, 2013. 126 с.

9. Богданова О.К. Інноваційні підходи до викладання біології : навч.-метод. посіб. Харків : Основа, 2003. 128 с
10. Бойченко Т.Є. Здоров'язберігаюча компетентність як ключова в освіті України. *Основи здоров'я і фізична культура*. 2008. № 11–12. С. 6–7.
11. Використання ігрових технологій під час вивчення біології К.М. Задорожний. Харків : Основа, 2010. 141 с.
12. Ворожейкіна О.М. 100 цікавих ідей для проведення уроку. Харків: Вид. група «Основа», 2011. 255 с.
13. Воронцова Т.В. Захисти себе від ВІЛ, тренінги життєвих навичок : посібник для учнів старшого підліткового та юнацького віку (15- 8 років) за програмою тренінгового курсу «Формування здорового способу життя та профілактика ВІЛ». Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2012. 168 с.
14. Воронцова Т.В., Пономаренко В.С. Захисти себе від ВІЛ. Тренінги життєвих навичок : метод. посіб. для педагога-тренера. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2012. 208 с.
15. Демченко І.Л. Основи здоров'я: моніторинг і оцінка впровадження навчальної програми : навчально-методичний посібник для методистів і учителів загальноосвітніх навчальних закладів. Київ, 2006. 82с.
16. Грицай Н.Б. Методика проведення біологічних екскурсій у природу. Харків : Вид. група «Основа», 2011. 110 с.
17. Грицай Н.Б. Методика підготовки та проведення екскурсій з біології : навч.-метод. посіб. Рівне : О. Зень, 2016. 232 с.
18. Дослідна та проектна діяльність під час вивчення біології : навч.-метод. посібник / Уклад. К. М. Задорожний. Харків: Вид. група «Основа», 2008. 143 с. (Бібліотека журналу «Біологія» ; вип. 2(62)) (с. 76-86).
19. Дослідна та проектна діяльність під час вивчення біології: посібник / уклад. К.М. Задорожний. Харків : Основа, 2008. 143 с. (Бібліотека журналу «Біологія» ; вип. 2(62)).
20. Загальна методика навчання біології: навч. посіб. / І.В. Мороз, А.В. Степанюк, О.Д. Гончар.; За ред. І.В. Мороза. Київ: Либідь, 2006. (С. 410-419).
21. Єресько О.В. Особливості змісту шкільного предмета «Основи здоров'я». *Основи здоров'я і фізична культура*. 2005. №2 с. 8–11.
22. Іллічева Л.С. Основні вимоги до тестової перевірки навчальних досягнень учнів з біології : перевірка знань. *Біологія*. 2013. №19-21, липень. С.6-9.
23. Інноваційні технології на уроках біології. ТРВЗ педагогіка упоряд.: К.М. Задорожний. Харків : Основа, 2006. 111 с.
24. Кабінет біології : навч.-метод. посібник / упоряд. К.М. Задорожний, С.О. Малікова. Харків : Видавнича група «Основа», 2006. 191 с. (Серія «Бібліотека журналу «Біологія» ; вип. 5(41)).
25. Кабінет біології: уавч.-метод. посібник / упоряд. К.М. Задорожний, С.О. Малікова. Харків : Видавнича група «Основа», 2006. 191 с. (Серія «Бібліотека журналу «Біологія» ; вип. 5(41)).
26. Кириленко С.В. Уроки здоров'я. Харків : «Скорпіон», 2004. 88 с.

27. Книга вчителя біології, природознавства, основ здоров'я: Довідкові матеріали для організації роботи вчителя / упоряд. О.В. Єресько, С.П. Яценко. Харків : ПП «Торсінг плюс», 2006. 368 с. (Бібліотека вчителя).
28. Коваленко С.О. Організація навчального комплексу з шкільного предмета «Біологія» : метод. посіб. для студ. природ.-геогр. ф-ту. Ніжинський держ. ун-т ім. Миколи Гоголя. Ніжин : НДУ, 2005. 56 с.
29. Концепція навчання здорового способу життя на засадах розвитку навичок / Авт.-упоряд. Марі-Ноель Бело. Київ : Генеза, 2005. 80 с.
30. Коршевнюк Т. Зміст шкільної біологічної освіти в контексті біологічної науки. *Біологія і хімія в рідній школі*. 2015. № 1. С. 38–42
31. Кравчик Г.Я., Олійник І.В., Фічка Л.Б. Нестандартні уроки з біології: Посіб. для вчителя. Навчальна книга – Богдан. 56 с.
32. Маркова Н. Літні завдання з біології в 6 класі : Зміст, форми і методи навчання. *Біологія і хімія в школі*. 2007. №3(61). С. 28–29.
33. Методика викладання біології. Нестандартні форми проведення занять з біології в 6-10-х класах: Метод. посібник / В.І. Кузнецова. Харків : Скорпіон, 2002. 152 с. (Нестандартні уроки).
34. Міронець Л., Матяш Н. Конструктор уроку «Бібліотека електронних наочностей». *Біологія 6-11 класи. Біологія і хімія в школі*. 2010. С. 15-16.
35. Мотивація на уроках біології. 7 клас / упоряд. Г. Опаренюк. Київ : *Шкільний світ*. 2011. 114 с. (Бібліотека "Шкільного світу". Природничо-математичний напрям) (Хімія. Біологія. Бібліотека)..
36. Мотивація на уроках біології. 8 клас / упоряд. Опаренюк Г.А. Київ : Редакції газет природничо-математичного циклу, 2012. 115 с. (Бібліотека «Шкільного світу») (Хімія. Біологія. Бібліотека)..
37. Навчання здоровому способу життя на засадах розвитку навичок через систему шкільної освіти: оцінка ситуації / О.М. Балакірева, Л.С. Ващенко, О.Т. Сакович [та ін.] Київ: Держав, ін-т проблем сім'ї та молоді. 2004. 08 с.
38. Навчальні ігри на уроках біології : посібник / Ю.Є. Бардакова; упоряд. К.М. Задорожний. Харків : Видавнича група «Основа», 2006. 223 с. (Серія «Бібліотека журналу «Біологія» ; вип. 7(43)).
39. Нестандартні уроки з біології : посіб. для вчителя / Г.Я. Кравчик [та ін.]. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2009. 54 с. (Інноваційні технології навчання).
40. Нові педагогічні технології для вчителів біології : навч.-метод, посіб. / уклад. К.М. Задорожний. Харків : Основа, 2009. 112 с.
41. Олімпіади з біології для школярів / О.В. Данилова, К.М. Задорожний, Д.А. Шабанов, С.В. Данилорв. Харків : Вид. група «Основа», 2006. 256 с.
42. Опаренко Г. Технологія складання тестових завдань : Рекомендації для допомоги учневі щодо тактики виконання тестів. *Біологія. Шкільний світ*. 2009. №1(577), січень. С. 5-12.
43. Пометун О.І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посіб. / О.І. Пометун, Л.В. Пироженко. За ред. О.І. Пометун. Київ: В-цтво А.С.К., 2004. 192 с.

44. Постернак Н. О. Стимулювання пізнавального інтересу учнів до біології: навч. посіб. Київ : Генеза, 2006. 143 с.
45. Профілактика ВІЛ/СНІДу серед учнівської молоді (спецвипуск). *Здоров'я та фізична культура*. 2015. № 19–20. 39 с.
46. Робота з обдарованими учнями. Біологічні секції МАН / уряд. К.М. Задорожний. Харків : Видавнича група «Основа», 2006. 128 с. (Бібліотека журналу «Біологія» ; вип. 12(48)).
47. Рогач М. В. Організація навчально-виховного процесу з біології: навч.-метод. посібник. Ужгород : ВАТ «Видавництво «Закарпаття», 2004. 190 с.
48. Розвиток інтелекту та пізнавальної діяльності учнів на уроках біології : навч.-метод. посіб. / уклад. К.М. Задорожний. Харків : Основа, 2009. 110 с.
49. Розвиток партнерства. Формування мотивації до ведення здорового способу життя серед молоді: практ. поради та приклади: Інформ. зб. з життєвих навичок / Авт.-упоряд. Марі-Ноель Бело. Київ : Генеза, 2005. 48 с.
50. Савустьяненко Т.Л. Діяльнісний підхід під час вивчення біології: навч.-метод. посіб. Харків : Основа, 2008. 159 с. (Бібліотека журналу «Біологія» ; вип. 10(70)).
51. Савустьяненко Т.Л. Інновації на уроках біології : навч.-метод. посіб. Харків : Основа, 2007. 191 с.: (Серія "Бібліотека журналу «Біологія» ; вип. 7 (55)).
52. Свінченко І.А. Групові форми навчання у викладанні біології. Ч. ІХ. : Основа, 2011. 92 с. (Бібліотека журналу «Біологія» ; вип. 9 (105))
53. Свінченко І.А. Інтерактивні форми діяльності на уроках біології : навч.-метод. посіб. Ч. 2 . Харків : Основа, 2011. 96 с.
54. Скиба Ю.А. Науково-дослідна робота з біології та екології у загальноосвітній школі : навч. посіб. Київ : НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2005. 84 с.
55. Соціально-просвітницькі тренінги з формування мотивації до здорового способу життя та профілактики ВІЛ/СНІДу : навчально-методичний посібник для викладачів валеології, основ медичних знань та безпеки життєдіяльності, вчителів основ здоров'я, студентів вищих навчальних закладів / С. В. Страшко, Л.А. Животовська, О.Д. Гречишкіна [та ін.]. Київ : Освіта України, 2006. 260 с.
56. Сучасна біологія для учнів у рольових іграх / уклад. К.М. Задорожний, Т. Клименко. Харків : Видавнича група «Основа», 2005. 96 с. (Бібліотека журналу «Біологія» ; вип. 8(32)).
57. Сучасна біологія для учнів у рольових іграх : навч.-метод. посіб. / уклад. К.М. Задорожний, Т.П. Клименко. Харків : Основа, 2005. 94 с.
58. Сучасні методики викладання біології в школі : навч.-метод. посіб. / уклад. К.М. Задорожний. Харків : Основа, 2009. 176 с. (Бібліотека журналу «Біологія» ; вип. 12 (84))
59. Сучасні форми та методи навчання біології / уклад. К.М. Задорожний. Харків : Основа, 2010. 143 с.

60. Тагліна О.В. Метод проектів на уроках біології. Харків : Вид-во «Ранок», 2010. 160 с.
61. Тагліна О.В. Тиждень біології в школі. 7-11 класи. Харків: Веста: Вид-во «Ранок», 2010. 176 с.
62. Технології навчання біології : навч. посіб. / уклад. О.І. Турлай, Т.М. Руснак. Чернівці : Рута, 2005. 112 с.
63. Технології навчання біології : навч.-метод. посібник / упоряд. К.М. Задорожний. Харків : Основа, 2007. 157 с. (Бібліотека журналу «Біологія» ; вип. 2(50)).
64. Тиждень біології в школі. Вип. 4 / уклад. К.М. Задорожний, 2008. 127 с. (Бібліотека журналу «Біологія» ; вип. 1(61)).
65. Токарівська, Д.П. Лабораторні і практичні роботи з біології та природознавства. Інструкції з безпеки життєдіяльності : навч.-метод. посіб. Харків : Основа, 2011. 126с.
66. Трегуб В. Ю. Рольові ігри на уроках біології та в позакласній роботі. Харків : Видавнича група «Основа», 2005. 96 с. (Бібліотека журналу «Біологія» ; вип. 2(26)).
67. Федорчук В. М. Тренінг особистісного зростання: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2014. 250 с.
68. Формування здорового способу життя молоді: Проблеми і перспективи /Яременко О., Балакірєва О., Вакуленко О. [та ін.]. Київ: Укр. ін-т соціальних досліджень, 2000. 207 с.
69. Формування здорового способу життя. Навчально-методичні рекомендації / Авт. колект. Т. Андріученко, О. Вакуленко, В. Волков, Н. Дзюба, В. Коляда, Н. Комарова, І. Пеша, Н. Тілікіна (кер. авт. колект. О. Вакуленко). Київ : ДУ «Державний інститут сімейної та молодіжної політики», 2018. 100 с.
70. Формування навичок здорового способу життя у дітей і підлітків: За проектом «Діалог» : навч.-метод. посіб./ О.В. Вінда, О.П. Коструб, І.Г.Сомова [та ін.]. 3-тє вид., К., 2004. 284с.
71. Хрестоматія з методики навчання біології. Для студентів біологічних спеціальностей вищих педагогічних навчальних закладів / упоряд. О.А. Цуруль. Київ : НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. 298 с.
72. Цуруль О.А. Збірник завдань для самостійної роботи студентів з методики навчання біології: метод. посібник. Київ : НПУ імені М.П. Драгоманова, 2010. 61 с.
73. Цуруль О.А. Тестові завдання з методики навчання біології : навч. посіб. для студ. спец. «Педагогіка і методика середньої освіти. Біологія». Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2010. 127 с.
74. Цуруль О.А. Формування біологічних понять : метод. посіб. Київ : Шкільний світ, 2010. 120 с. (Бібліотека «Шкільного світу». Природничо-математичний напрям) (Хімія. Біологія. Бібліотека).
75. Шамрай С.М., Задорожний К.М. Біологічні дослідження. Планування і проведення. Харків : Основа, 2010. 112 с.

76. Шевченко Н.І. Використання фольклору на уроках біології : дидактичні матеріали : навч.- метод. посіб. Харків : Основа, 2011. 111 с.
77. Шевчук О.А. Методичні рекомендації для лабораторних занять з курсу «Методика досліджень на шкільних ділянках» : для студ. природ.-геогр. фак. спец. «Біологія і хімія». Вінниця: «Ландо ЛТД», 2011. 77 с.
78. Шулдик В.І. Екологічна освіта як аспект гуманізації шкільного навчання біології.. Уманський держ. педагогічний ун-т ім. Павла Тичини. Київ : Науковий світ, 2002. 96 с.
79. Шулдик В.І. Методика організації пізнавальної діяльності школярів на уроках біології : посібник для вчителів, студентів і викладачів природничих ф-тів педвузів. Уманський держ. педагогічний ун-т ім. Павла Тичини. Київ : Науковий світ, 2002. 178 с.
80. Шулдик В.І. Розвиток навчальних можливостей школярів в умовах гуманно-особистісного навчання біології Умань : Алмі, 2003. 157 с.
81. Шулдик В.І. Теорія та методика сучасного уроку біології. Умань : ПП Жовтий, 2013. 287 с.
82. Шулдик В.І. Урок біології в сучасній школі: посіб. для вчителя. Київ : Знання, 1999. 290 с.
83. Шулдик В.І. Як підготувати ефективний урок біології. Київ : Наук. світ, 2000. 250 с.
84. Ягенська Г.В. Робота з обдарованими учнями. Біологічні турніри : навч.-метод. посіб. Харків : Видавнича група «Основа», 2005. 112 с.: (Серія «Бібліотека журналу «Біологія» ; вип. 6(30)).

Нормативні документи

1. Основи здоров'я : програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 5–9 класи. Київ :Видавничий дім «Освіта», 2013. 48 с. (Затверджено наказом МОНмолодьспортуУкраїни від 06.06.2012 №664).
2. Біологія і екологія: нові навчальні програми для 10–11 класів закладів загальної середньої освіти (рівень стандарту, профільний рівень). Київ, 2018. С. 5–100.
3. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1392. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF>
4. Державний стандарт базової середньої освіти. URL : <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898>

14.Інформаційні ресурси

1. <http://biology.civica.org/> Асоціація вчителів біології України.
2. <http://man.gov.ua/ua> Мала академія наук.
3. <http://metodportal.net/> Рубрики Хімія та Біологія Методичний портал.

4. <http://nenc.gov.ua/> Національний екологонатуралістичний центр учнівської молоді.
5. http://osvita.ua/school/lessons_summary/biology/ Освіта.UA. Біологія.
6. <http://shkola.ostriv.in.ua/ОсТріВ знань>.
7. <http://www.biology.org.ua> Український біологічний сайт. Висвітлення сучасного стану біологічної науки та освіти в Україні.
8. <http://www.mon.gov.ua/> Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.
9. <http://www.noosfera.org.ua/> Сайт для всіх, хто вивчає біологію.
10. <http://www.osvita.org.ua/iresource/?cmd=cat&num=4&ctg=24> Освітній портал. Предметний каталог // Біологія.
11. <http://www.uroki.net/docxim.htm> Розробки уроків, календарні, тематичні, поурочні плани, розробки уроків для вчителя хімії та біології в школі.
12. <https://osvita.ua/doc/files/news/735/73528/5eb562bb6a5a3349607269.pdf>
13. <https://sites.google.com/site/personalyakunin/>
14. Вимоги до проведення занять з біології у теплиці і на навчально-дослідній ділянці. URL : <http://www.rightschool.net/index.php/bezpeka/fizichna/94-vymohy-do-provedennia-zaniat-z-biologiii-u-teplytsi-i-na-navchalno-doslidnii-diliansi.html>
15. Вікіпедія <http://uk.wikipedia.org>
16. Державний стандарт базової та повної загальної середньої освіти. URL : <http://do.gendocs.ru/docs/index-27156.html>.
17. Інструкція з охорони праці вчителя біології. URL : http://shevrono.com.ua/index.php?catid=49:2012-02-01-08-55-26&id=148:2012-02-01-09-02-06&option=com_content&view=article
18. Інструкція з техніки безпеки під час проведення лабораторних занять, практичних робіт, демонстраційних дослідів у кабінеті біології. URL : http://tex-bezbeka.in.ua/vschkol/N_nev.php?nev=34
19. Інструкція з охорони праці вчителя біології . URL : http://shevrono.com.ua/index.php?catid=49:2012-02-01-08-55-26&id=148:2012-02-01-09-02-06&option=com_content&view=article
20. Методичні рекомендації про викладання біології у 2020/2021 навчальному році. URL : <https://www.schoollife.org.ua/metodychni-rekomendatsiyi-pro-vykladannya-biologiyi-u-2020-2021-navchalnomu-rotsi/>
21. Національна доктрина розвитку освіти України. URL : <http://doshkolenok.kiev.ua/zakon/63-2009-09-03-18-48-50.html>
22. Наказ МОНУ від 09.12.2009 № 1114 «Про затвердження Примірного Положення про навчальний кабінет з основ здоров'я загальноосвітніх навчальних закладів».
23. Основи здоров'я. Програма для 5-9-х класів ЗНЗ. URL : <https://ru.osvita.ua/school/program/program-5-9/56137/>
24. Перелік необхідної документації у кабінеті біології : URL : http://schoolsribnoe.at.ua/load/kabineti/kabinet_biologiji_usja_dokumentacija/6-1-0-78

25. Положення про куточок живої природи загальноосвітніх і позашкільних навчальних закладів. URL : <http://document.ua/polozhennja-pro-kutochok-zhivoyi-prirodi-zagalnoosvitnih-i-p-nor7328.html>
26. Положення про куточок живої природи загальноосвітніх і позашкільних навчальних закладів // Дослідна та проектна діяльність під час вивчення біології : навч.-метод. посібник / Уклад. К. М. Задорожний. Харків: Вид. група «Основа», 2008. 143 с. (Бібліотека журналу "Біологія" ; вип. 2(62)) (с. 97-107). URL : <http://document.ua/polozhennja-pro-kutochok-zhivoyi-prirodi-zagalnoosvitnih-i-p-nor7328.html>
27. Положення про навчально-дослідну земельну ділянку загальноосвітніх шкіл та позашкільних навчально-виховних закладів. URL : <http://zakon.nau.ua/doc/?code=z0256-96>
28. Положення про навчально-дослідну земельну ділянку загальноосвітніх шкіл та позашкільних навчально-виховних закладів // Дослідна та проектна діяльність під час вивчення біології : навч.-метод. посібник / Уклад. К. М. Задорожний. Харків : Вид. група «Основа», 2008. 143 с. (Бібліотека журналу «Біологія» ; вип. 2(62)) (С.88-96). URL : <http://zakon.nau.ua/doc/?code=z0256-96>
29. Про затвердження Положення про навчальні кабінети з природничо-математичних предметів загальноосвітніх навчальних закладів . URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0044-13>
30. Про затвердження Примірного Положення про навчальний кабінет з основ здоров'я загальноосвітніх навчальних закладів . URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1114290-09>
31. Про затвердження Типового переліку засобів навчання та обладнання для навчальних кабінетів і STEM-лабораторій : URL :
32. Проект концепція розвитку освіти України на період 2015–2025 років : URL : https://tnpu.edu.ua/EKTS/proekt_koncept.pdf
33. Розробки з основ здоров'я . URL :
34. Щодо методичних рекомендацій про викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2021/2022 навчальному році. URL : <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-metodichnih-rekomendacij-pro-vikladannya-navchalnih-predmetiv-u-zakladah-zagalnoyi-serednoyi-osviti-u-20212022-navchalnomu-roci>

Відео уроки:

<http://xvatit.com/school/video-lessons/biology/>

<http://www.1-film->

[online.com/?tag=%D0%B1%D0%B8%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%](http://www.1-film-online.com/?tag=%D0%B1%D0%B8%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%)

<http://dokumentalnye-filmy.medicina-i-zdorove.org/current/uchebnaya-filmoteka-biologiya-fiziologiya-cheloveka-5788.html>

<http://paramitacenter.ru/content/video-uroki>

<http://openstudy.org.ua/posts/6423/>

Віртуальні лабораторії:

http://www.virtulab.net/index.php?option=com_content&view=section&layout=blog&id=7&Itemid=102

http://www.youtube.com/watch?v=V06Mg0ER8_Q

<http://bookvit.ru/book/ychebniki/20773-laboratornyy-praktikum-biologiya-6-11-klass.html>

Віртуальні екскурсії:

www.it-n.ru/communities.aspx?d_no

<http://literacy.com.ua/biologiya/92-zagalna-metodika/kompyuterni-tehnologiji/56-virtualni-ekskursiji-metodi-rozvedennya-ptakhiv--inkubatsiya-rozvitok-kurchat.html>